

**INSTITUT D'ESTUDIS
ESTRATÈGICS**

Foment
del Treball Nacional

EL *THINK TANK* DE FOMENT DEL TREBALL

L'Institut d'Estudis Estratègics, el *think tank* de Foment del Treball, pretén contribuir a conformar una societat cohesionada i oberta. Com a laboratori d'idees, se sustenta en les aportacions dels qui l'integren, persones compromeses amb el bé comú des de les seves sensibilitats polítiques i socials diferenciades, i amb orientacions professionals diverses en l'àmbit de l'economia, l'empresa, la cultura i les ciències socials o polítiques.

El principal objectiu és analitzar aquest nou món que, sustentat en la globalització i la revolució tecnològica, es va construint de manera accelerada, i en el qual el paper de l'empresa és fonamental, no sols per la seva funció tradicional de creació de riquesa i ocupació, sinó també, pel seu compromís amb la sostenibilitat i el benestar compartit. Per això, convé afavorir un major acostament entre empresa i societat, trencant amb el desconeixement que, massa sovint, manté allunyat el món de la cultura, l'educació o la funció pública de la realitat empresarial.

Només des d'aquest mutu coneixement i compromís compartit serà possible respondre als grans reptes que, en el seu moment, van animar la creació de l'Institut i que la pandèmia i la Guerra de Ucraïna, amb els seus efectes devastadors sobre l'economia, han convertit en exigències ineludibles.

Amb el patrocini de:

MEMBRES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS ESTRATÈGICS

Josep Sánchez Llibre
Jordi Alberich Llaveria
Marian Puig Guasch
Rosa Vergés Coma
Luis Torras Consolación
David Tornos
Jordi Casas Bedós
Salvador Guillermo
Montse Surroca Comas
Ana Julia Cura
Albert Alberich Llaveria
Lorenzo Bernaldo de Quirós
Silvia Alsina Urpina
Eugènia Carreres Vivas
Joan Corominas Guerin
Albert Dalmau
María José Feijóo Rey
Daniel Fernández
Ricardo Fernández Deu
Jordi Hereu Boher
Joan Hortalà Arau
Eva Manich Navarro
Cristina Manzano
Claudia Marcó Olivé

Belén Marrón Reigosa
Ignacio Marull Guasch
Fernando P. Méndez González
Anna Merino Castelló
José M. Mesa Parra
Albert Milián Isern
Rosa Nonell
Anna Olsina Costa
Laura Pellisé Urquiza
Ernesto Poveda Pérez
Maria Josep Prats Alfonso
Xavier Prats Monné
Felip Puig i Godes
Fèlix Riera
Àlex Sáez
Rubén Sans
Cristina Serrate Pietx
Manel J. Silva Sánchez
Francesc Solé Parellada
Ma. Angeles Tejada Barrios
Gemma Ubasart González
Alfons Vilà Recolons
Rafael Vilasanjuan
Javier Villamayor Camaño

MÉS ENLLÀ DE LA CONJUNTURA: EN L'INICI D'UNA NOVA ÈPOCA

Prioritats davant d'una tardor amenaçadora

Transcorreguts uns mesos des de l'inici de la guerra d'Ucraïna, ja es pot considerar que **el conflicte marca la fi d'una època**, després de dècades d'un procés accelerat d'obertura econòmica; un model que ja venia mostrant fissures molt preocupants des del crack financer de 2008. Va ser, precisament, alertar sobre la necessitat d'una millor regulació de la globalització i de reconduir els seus efectes no desitjats el que va animar la creació de l'Institut d'Estudis Estratègics l'any 2019, amb la publicació del seu informe fundacional "Per un nou pacte social. Davant els reptes del capitalisme i la democràcia".

En tot cas, **no estem davant el final de la globalització, però sí davant la seva necessària adequació a la realitat d'un món on l'heterogeneïtat i la complexitat són ja indiscutibles.**

EUROPA ES REFORÇA. ELS SEUS VALORS NO ARRELEN EN EL MÓN

La crisi d'Ucraïna evidencia la fragilitat de l'hegemonia política i cultural de les democràcies occidentals i els seus valors. Bona part dels països emergents i en vies de desenvolupament no perceben aquesta guerra com una confrontació entre valors universals i tirania, sinó com un episodi més de l'enfrontament entre

les grans potències sorgides de la guerra freda, en el qual són només víctimes i espectadors. Un fet d'enorme transcendència, fins al punt de poder parlar de canvi d'època, en confirmar-se una tendència que ve des de lluny: la gradual pèrdua de pes relatiu, econòmic i demogràfic d'Occident.

Així, d'una part, els Estats Units ja no posseeixen el lideratge que, encara que exercit de manera intermitent, resultava indiscutible des de la II Guerra Mundial. D'una altra, són ja moltes les mostres que **els valors més propis d'Europa i el multilateralisme de la Unió Europea no es converteixen automàticament en un referent universal**; encara menys en la mesura en què el món ha vist com la solidaritat europea s'aplica de forma diferenciada en funció de la geografia o del color de la pell.

Malgrat tot, no ens enfrontem a un afebliment del projecte europeu ni dels valors que el sustenten. Al contrari: malgrat les dificultats dels 27 Estats membres a adoptar polítiques comunes, **estem en l'inici d'una major integració**, com bé ho mostren l'aposta comuna en defensa y energia, la col·laboració en matèria de salut pública enfront de la pandèmia de la COVID-19, o l'acostament de Suècia i Finlàndia a l'OTAN i la incorporació de Dinamarca en la política exterior i de defensa europea.

Tanmateix, aquesta tendència integradora succeeix **per raons defensives i no d'hegemonia global**

davant un món bipolar, tal com va esdevenir, també, en altres moments de la construcció europea. Novament, tensions externes afavoreixen la integració d'una Unió Europea que es consolida com a actor regional, però no com a motor i model d'un multilateralisme gestor de la globalització.

LES NOVES TECNOLOGIES MOSTREN EL SEU VERITABLE ABAST

La guerra d'Ucraïna relativitza la importància de les grans corporacions tecnològiques i de les TIC. Estàvem convençuts que empreses com Google, Apple, Facebook (Meta) o Amazon eren les que movien l'economia i el món; que el sector digital se situava per sobre dels sectors productius tradicionals; i que un planeta tan interconnectat acabaria amb conflictes geoestratègics seculars.

No obstant això, sobtadament, xoquem amb una realitat que ens recorda com la geografia encara compta; fins a quin punt depenem de les fonts energètiques tradicionals; i com els humans necessitem de productes tan bàsics com cereals i blat de moro, l'accessibilitat dels quals no està garantida. Tot això no comporta viure al marge de les innovacions tecnològiques ni negar-los la seva rellevància en l'economia global, però ens recorda que la societat del coneixement no es limita únicament al sector tecnològic, i ens força a revisar les prioritats estratègiques de la despesa pública i de la recerca a tots els nivells.

LA GLOBALITZACIÓ ES QÜESTIONA

De sobte, s'ha evidenciat que la globalització s'escapa del control dels poders públics nacionals i no arriba a ser governada per les institucions multilaterals. **Una fragilitat que apareix**

camuflada en temps de bonança, però que emergeix amb tota cruessa quan sorgeixen els conflictes, com ha estat el cas de la pandèmia i de la guerra d'Ucraïna. De manera inesperada, per exemple, ens trobem amb una ruptura de les cadenes de subministrament global que ens deixa sense components per a la indústria o, fins i tot, sense productes agrícoles de primera necessitat, acompanyat tot això d'una inflació desbocada. És el que els faltava a unes societats occidentals que, des del crack financer de 2008, emetien mostres clares de fatiga, quan no d'esgotament, com bé reflecteix l'enfonsament generalitzat de la política tradicional.

Per tot això, **la globalització tal com la coneixem sembla haver arribat a un punt d'inflexió** i el que ens espera és una tendència en sentit invers que, sense pretendre acabar amb l'obertura global, permeti evitar alguns dels seus efectes no desitjats, que venen succeint des de fa uns anys.

El procés de globalització es va iniciar en un clima d'optimisme, en un món convençut que anàvem a millor. En les circumstàncies radicalment diferents d'avui, el gran repte per a les economies europees és **recuperar autonomia política i activitat productiva, sense perdre competitivitat ni entrar en un proteccionisme contraproductiu.**

REPENSAR EL NOSTRE FONAMENT IDEOLÒGIC. GESTIONAR TAN BÉ COM SIGUI POSSIBLE EL FUTUR IMMEDIAT

Venim observant com s'afebleixen les ideologies tradicionals, mentre se succeeixen populismes de tota mena i curt recorregut, perquè manquen de narratives convinents. **Per això, ja és inajornable repensar el fonament ideològic de les societats obertes; tota vegada que alguns dels supòsits teòrics que van**

alimentar les últimes dècades han demostrat la seva fragilitat. Així doncs, cal millorar les polítiques públiques, reforçar l'estat del benestar i promoure el compromís de la societat civil.

Una labor que requerirà el seu temps i que exigeix, com a primer pas, **gestionar el futur immediat** que, en el moment de redactar aquestes línies, apareix d'enorme dificultat. La guerra d'Ucraïna, l'elevada i persistent inflació, la pujada de tipus o l'ombra de recessió ens submergeixen en un

clima de desorientació generalitzada.

Per tot això, des del *think tank* de Foment del Treball considerem que, en els mesos immediats, administracions públiques, empresariat i ciutadania hauríem de comprometre'ns en unes línies d'actuació prioritàries. **Un conjunt d'accions que són convenients, factibles i que depenen només de nosaltres mateixos, lluny d'aspirar a polítiques i reformes que, sabem per endavant, són inassolibles en un futur previsible.**

PRIORITATS DAVANT UNA TARDOR AMENAÇADORA

I. REPARTIR EQUITATIVAMENT L'IMPACTE DE LA INFLACIÓ

En els pròxims mesos, una de les grans prioritats serà repartir equitativament l'impacte de la inflació sobre marges empresarials, remuneració del treball, rendes del capital, salaris públics i pensions. A més, hem de repensar les polítiques socials que, ben definides, poden esmorteir els efectes de la inflació, així com els necessaris ajustos fiscals. O, dit d'una altra manera, **trobar un punt d'equilibri entre justícia social, competitivitat empresarial i sostenibilitat macroeconòmica. Encara que l'objectiu sigui complex, ha d'insistir-se en la seva necessitat davant els partits polítics.** Qualsevol mesura serà més acceptada per la ciutadania si forma part d'un procés deliberatiu i obert. I, també, els agents socials han d'assumir la seva responsabilitat liderant, en el seu cas, aquest indispensable pacte de rendes.

II. POLÍTICA I AGENTS SOCIALS

La majoria dels ciutadans aspira que els grans partits aconseguixin acords sobre algunes qüestions troncal, com és el cas de l'abans referit pacte de rendes. No obstant això, de la mateixa manera que ho desitgem, som conscients de la seva pràctica impossibilitat. Però no per això s'ha de desistir de la seva reclamació. És qüestió de veure què **ha succeït durant la pandèmia, en què la sintonia entre patronals i sindicats ha estat fonamental per transitar per conjuntures molt dramàtiques;** pactant ajudes i mecanismes de flexibilitat, així com aconseguint acords que van esdevenir reformes legislatives, indispensables per al país i que els partits per si sols no haguessin aconseguit consensuar. Per això, la fragmentació i radicalització política no han de dissuadir-nos de perseverar en el que considerem convenient.

III. NEXT GENERATION I SOSTENIBILITAT. EL RETORN DE LA INDÚSTRIA

El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència constitueix una oportunitat única per anar molt més allà de reparar els estralls de la pandèmia. **Estem davant la possibilitat de desenvolupar, per primera vegada en la nostra història, una política industrial moderna i ambiciosa.** Però, aquesta reindustrialització aspira no només a una major contribució a la riquesa col·lectiva, sinó que, també, a la seva millor distribució, en la mesura en què ha de promoure més i millors llocs de treball. I, a més, fer-ho de manera sostenible amb el medi ambient i afavoridora del reequilibri territorial. El Pla ens arriba en el moment en què la indústria retorna a Europa i, malgrat les crítiques per la lentitud en la seva implementació inicial, acabarà per instrumentar-se, per la qual cosa hem de dedicar tots els esforços perquè empreses i centres d'excel·lència s'hi puguin incorporar.

IV. MODERNITZACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU I FORMACIÓ PROFESSIONAL

En els pròxims mesos no es donaran les circumstàncies per abordar aquesta reforma en profunditat del nostre sistema educatiu que es reclama de manera tan insistent des de fa anys, tant referent a l'educació obligatòria com a la universitària. Entre altres raons, al marge de la conjuntura política, perquè les veus que l'exigeixen van en direccions diferenciades, quan no oposades, sense que haguem estat capaços de consensuar una mínima aproximació; prova d'això és l'escassa ambició de la llei de reforma del sistema universitari. Aquesta incapacitat de reforma és un greu obstacle per a la modernització i competitivitat del nostre país. No obstant això,

en l'àmbit concret de la Formació Professional hi ha una possibilitat de reforma a curt termini: sabem què volem i comencem a obtenir resultats de diverses iniciatives en marxa. A més, el retorn de la indústria es converteix en un gran esperó per aprofundir en la millora del nostre model de formació professional, que va incorporant una major proximitat i complicitat amb el món empresarial.

V. COL-LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA. EMPRESA I UNIVERSITAT

Tal com assenyalàvem en un anterior informe de conjuntura, "la COVID-19 ha servit per mostrar la extraordinària potencialitat de la col·laboració entre Administració, empresa i comunitat científica, així com la impossibilitat de fer front als reptes que ens venen sense aquesta cooperació i compromís mutu". Aquesta necessitat ve reforçada per la pròpia personalitat dels fons *Next Generation* que exigeixen que en cada PERTE participin centres científics al costat de les diverses empreses; en considerar que la transformació i resiliència seran impossibles d'aconseguir sense una aportació de la comunitat acadèmica. Estem, doncs, davant l'oportunitat d'assolir aquella vella aspiració d'acostament entre empresa i universitat, en el marc d'un enfortiment de la col·laboració publicoprivada.

VI. REFORMA DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA. EL SECTOR SANITARI. RENDICIÓ DE COMPTES

Alguna cosa semblant succeeix amb la indispensable reforma de l'Administració, ja que

són, també, moltes les veus que la reclamen, però es fa impossible en el context polític actual. No obstant això, en els pròxims mesos podem avançar en una doble línia d'actuació. D'una part, diverses anàlisis científiques assenyalen la possibilitat de noves pandèmies, davant la qual el sector sanitari s'hauria de reforçar. Així semblava que anava a succeir en plena crisi de la COVID-19; però una vegada aparenta superada, ens hem oblidat molt ràpidament. D'una altra, no hi ha raons per no avançar en la rendició de comptes d'acord amb el nostre document de 2020 *"Una estratègia per a avaluar les polítiques públiques. En el marc de la indispensable i urgent reforma de les Administracions"*. Disposem de tots els actius per a això i és tan sols qüestió de voluntat política. Una pràctica fonamental i un primer pas imprescindible per a una sector públic més eficient i un conseqüent estalvi extraordinari de recursos.

VII. FISCALITAT

Davant un escenari de major despesa pública i de pèrdua de competitivitat empresarial, conseqüència del preocupant augment de costos, el debat sobre la fiscalitat ha retornat amb tota intensitat i amb un no excessiu rigor per part dels poders públics. Mentre alguns consideren que les empreses poden suportar una major pressió, uns altres asseveren que una rebaixa generalitzada i notable d'impostos és senzilla. En aquest àmbit, lluny de la possibilitat d'un debat obert i informat sobre el model fiscal, hem d'estar preparats perquè el continu ajust impositiu que s'intueix no colpegi encara més la competitivitat de les nostres empreses. Haurem de limitar-nos a un transitar pels temps immediats a l'espera que es donin les circumstàncies per considerar una veritable reforma fiscal. No obstant això, sí que podríem abordar de manera decidida el principal problema de la nostra fiscalitat: l'economia submergida.

VIII. LES NOSTRES GRANS CORPORACIONS

Una economia moderna requereix de grans corporacions que, al costat de la seva contribució directa a la riquesa nacional, liderin la inversió en R+D, siguin la imatge del país en el món i arrossequin moltes pimes cap a nous àmbits de desenvolupament. Però, en les actuals circumstàncies tan complexes, també esperem d'elles que representin aquesta major sensibilitat amb la sostenibilitat social i mediambiental perquè, sense desatendre la seva funció essencial de generar beneficis, també prioritzin la relació amb els seus empleats, proveïdors i societat en general. Reforçar la cohesió social esdevindrà una qüestió indispensable en els temps immediats i, encara que la principal responsabilitat recau en els poders públics, l'exemple de la gran empresa pot resultar fonamental.

IX. EUROPA

Com esmentàvem en el començament del present document, tant la pandèmia com la guerra d'Ucraïna ens porten cap a una major integració europea. Així, cada vegada més, el nostre dia a dia dependrà del que es decideixi a Brussel·les. Per això, ens correspon fer-nos sentir en les Institucions i en l'Administració Comunitària, per defensar els nostres interessos estratègics i participar activament en el debat sobre el futur de les polítiques i institucions de la UE. Aquesta és una vella aspiració que no acabem d'assumir, malgrat que només depèn de nosaltres mateixos, de la voluntat d'empreses i entitats per desplaçar-se a Brussel·les, de la mateixa manera que ho fem prop de l'Administració estatal o autonòmica.

X. CATALUNYA

Les prioritats assenyalades seran més factibles si la política catalana assumeix la transcendència del context global, i concreta la seva acció de govern en els reptes, les prioritats i les preocupacions de la nostra economia i societat. A això vam dedicar l'anterior informe de conjuntura, assenyalant que Catalunya es trobava empantanada "...malgrat els avanços, la política catalana encara es troba massa captiva de les dinàmiques que venim arrossegant i de la batalla partidista per liderar el nou escenari post-procés...", i que "el fonamental en les actuals circumstàncies és atendre aquelles qüestions d'ordre pràctic que incideixen de manera directa en el benestar dels ciutadans i en la competitivitat de les nostres empreses". Unes reclamacions que són encara més necessàries arran del que ha succeït en l'últim trimestre.

Ens trobem en l'inici d'una època amb unes dinàmiques que, molt sovint, se situen per sobre de les nostres capacitats per conduir-les. Però sí que disposem d'un marge d'actuació davant una tardor que s'albira tremendament complexa.

Per això, des del *think tank* de Foment del Treball, **proposem un conjunt d'actuacions possibles que depenen de nosaltres mateixos i que poden comportar resultats positius a curt termini.**

Foment
del Treball Nacional

INFORME DE CONJUNTURA III

**MÉS ENLLÀ DE LA CONJUNTURA:
EN L'INICI D'UNA NOVA ÈPOCA**

Prioritats davant d'una tardor amenaçadora

JULIOL 2022